

УДК 338.14:338.465.2

О. Є. Кононова,
д. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, економіки та підприємництва,
ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"
ORCID ID: 0000-0002-7215-8574

О. А. Шпатакова,
к. е. н., асистент кафедри фінансів, економіки та підприємництва,
ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"
ORCID ID: 0000-0002-3059-9478

Р. О. Іваненко,
старший науковий співробітник, Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України
ORCID ID: 0000-0002-1447-6275

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.11—12.5

ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

О. Kononova,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance,
Economics and Entrepreneurship, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
O. Shpatakova,
PhD in Economics, Assistant of the Department of Finance, Economics and Entrepreneurship,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
R. Ivanenko,
Senior Researcher, Ukrainian Research, Institute of Special Equipment
and Forensic Science of the Security Service of Ukraine

UKRAINIAN ENERGY STRATEGY IN WAR CONDITIONS

Сьогодні Україна перебуває у складних обставинах, які актуалізують важливість роботи органів влади над формуванням і підтримкою вектору саме незалежного розвитку держави. Найбільш критичним питанням у безпрецедентних умовах війни є енергетична залежність, зокрема, залежність саме від країни-агресора, а також відсутність результативних практичних дій для її зниження. Беззаперечно, низка тактичних заходів, запропонованих в рамках Енергетичної стратегії України, вже було реалізовано; але, російсько-українська війна відобразила, що документ, на жаль, не здатен вирішити всі проблемні аспекти, а відсутність альтернативних методів захисту вітчизняного енергетичного ринку на випадок розвитку подій у такий спосіб, свідками якого сьогодні ми є, ще більше знижує його ефективність. Це підтверджує недосконалість Стратегії в аспекті її детермінування як практичного плану дій, а тому залежність і досі залишається значною, та навіть критичною, а війна лише підтвердила, що масштаби небезпеки, за умови бездіяльності, роститимуть як для України, так і для світу загалом.

Відповідно, метою статті є дослідження тактики реалізації енергетичної стратегії в умовах війни як вектору забезпечення енергетичної незалежності України. Дослідження проблематики здійснювалось завдяки застосуванню методів порівняння, абстракції, аналізу та узагальнення.

В ході дослідження було детерміновано передумови, що визначили необхідність переходу до оновленого плану розвитку енергетики в Україні; було узагальнено роль Енергетичної стратегії, ухваленої на період до 2035 року, а також визначено можливості її реалізації в умовах війни. За результатами теоретичного аналізу було узагальнено перспективи трансформації вітчизняного енергетичного комплексу, а також детерміновано війну як можливість для України в контексті досягнення енергетичної незалежності, формування вектору самостійного розвитку і побудови моделі енергоефективного використання ресурсів.

Nowadays Ukraine is under difficult circumstances, which raise the actuality of need to improve the efficiency of authorities to formation and support vector of independence development of Ukraine. The most critical issue under unprecedented condition of war is energy dependence, in particular, dependence on aggressor country, as well as failure of to get effective practical action to reduce such risk. Unquestionably, a set of tactical moves, which had been advanced during Energy Strategy of Ukraine, had already been implemented. But, Russian-Ukrainian war represented that the Document is unable to resolve all existing energy dependence challenges, moreover, a lack of alternative ways to protect Ukrainian energy market in the event of threats reduce even more effectiveness and impact its; all this confirms weaknesses in Strategy. And as a result energy dependence remains unacceptably high, even critical; the war only confirmed that the scope of the risks posed by energy dependence will increase for Ukrainian and World economics if don't pay heed to this problem.

Accordingly, the article is devoted to the analysis of the aspects of realization of the Energy Strategy of Ukraine under war condition as the main vector of the energy independence and security. Comparison, methods of abstraction, analysis and generalization are the research methods which were used in the article.

In this science paper the prerequisites, which underpin both the protection and development measures of energy complex of Ukraine were determined; the role of the Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2035 and opportunities to implement this Document in view of the war were identified. As result of studying the theoretical aspects, first of all prospects of Ukrainian energy complex transformation, it was determined that the war presents an opportunity for access to energy independence, formation of new vectors of self-development and development of the energy efficient use of resources.

Ключові слова: енергетичний комплекс України, Енергетична стратегія України на період до 2035 року, війна, збройна агресія, енергетична незалежність, енергоефективність, європейський енергетичний простір.

Key words: energy complex of Ukraine, Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2035, war, armed aggression, energy independence, energy efficiency, European energy space.

ВСТУП ТА ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Високий рівень енергетичної безпеки та ефективності є ключовими орієнтирами для прогресивного світу, зокрема для кожної із країн, яка надає пріоритет процесам оптимізації використання ресурсів та створення умов для їх споживання на засадах ощадливості та раціональності. Україна є яскравим прикладом такої держави, проте вектор досягнення енергоефективності зазнав змін під тиском воєнних подій, а тому сьогодні це є не лише тактичним завданням, а пріоритетною метою, важливою в контексті вирішення проблем енергетичної безпеки держави. Відповідно, події на теренах нашої країни спонукають до реалізації кардинальних заходів в аспектах:

по-перше, мінімізації енергетичної залежності, яка, на жаль, виникла від країни-агресора та є значною, що, власне, можна визначити ключовим завданням не лише для України, а і може слугувати корисним досвідом для більшості енергозалежних держав світу;

по-друге, переходу до енергоефективного та енергоощадливого використання і споживання енергоресурсів із впровадженням інноваційних технологій.

Відповідно, за умов війни проблематика набуває важливого прикладного характеру, коли потреба у вирішенні задач енергетичної ефективності і незалежності України є не просто вектором діяльності, а реальним завданням, від результатів вирішення якого залежить стан вітчизняного енергетичного ринку, забезпеченість

суб'єктів бізнес-середовища і громадян енергоресурсами, ефективність, інноваційність підходів споживання енергії. Перспективність і практичність результатів дослідження проблематики є безумовною, оскільки раціональність побудови енергетичної стратегії є запорукою незалежності України, елементом ефективного врядування, надійним базисом сталого розвитку конкурентної економіки України, а, відповідно, і збереження державного суверенітету навіть в умовах війни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми реалізації енергетичної політики в Україні, а також стратегії управління розвитком галузі в умовах нестабільності і енергозалежності від країни-агресора досліджують багато науковців сучасності, зокрема О. Дікарєв, В. Бараннік [1], А. Шевцов, Г. Мерніков [2], К. Кузнєцова, О. Ченуша, О. Гарань, П. Бурковський [3], В. Микитенко, А. Бохан та ін. Так, В. Бараннік досліджує енергоефективність України, її окремих регіонів, а також перспективи трансформації енергетичного ринку в умовах нестабільності. Науковцем у одній із праць було визначено, що ринок енергоресурсів протягом багатьох років потребує змін, зокрема в частині впровадження нової моделі організації відносин і взаємодії його суб'єктів. Так, метою реалізації трансформацій до сьогодні залишається не тільки зниження енергетичної залежності держави, що, власне є ключовою метою, а і "стимулювання залучення інвестицій у розвиток та модернізацію енергетичного комплексу України, обмеження росту економічного навантаження на кінцевих споживачів завдяки суттєвому підвищенню енергоефективності виробництва та споживання енергії", що можна визначити тактичними цілями стратегічного курсу [1]. А. Шевцов разом із Г. Мерніковим детально досліджують проблематику геополітичних та гео-економічних змін, їх вплив на розвиток української економіки. Зокрема, науковцями було запропоноване власне бачення проблеми агресії Російської Федерації у цивілізованому світі, а також детерміновано сутність "сланцева революція" не лише як складової нової гео-економічної парадигми, а і як фактору зниження конкурентоспроможності Росії на глобальному енергетичному ринку. В свою чергу, енергетична стратегія України має враховувати світові тенденції, особливо в частині стимулювання ошадливого використання енергоресурсів і зниження енергоємності національної економіки; це, власне, є корисним кроком для нашої держави не лише в контексті входження у структуру постіндустріального прогресивного світу, а і здобуття енергетичної незалежності від агресора, війна з яким триває ще з 2014 року [2]. Важливий внесок у дослідження практики постачання енергоресурсів Росією на європейський ринок, а також проблематики взаємовідносин між РФ і Україною, перш за все, в частині складності взаємодії сторін у енергетичних питаннях, зробили О. Гарань та П. Бурковський [3]. Науковцями узагальнено, що, по-перше, потоки російських енергоресурсів на європейський ринок (тобто, їх дозвіл чи обмеження) є основними чинниками тиску на політику Росії, а, по-друге, енергетична стратегія України в контексті актуальних подій потребує термінових трансформацій, що будуть розроблені із вра-

хуванням здобутого досвіду і максимального унеможливлення повторення сьогоденних подій у перспективі, що, в свою чергу, слугує достатньо корисним прикладом і для інших енергозалежних держав ЄС.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Вітчизняний енергетичний комплекс є залежним від імпортних ресурсів, хоча і має власний потенціал для розвитку, про що свідчать праці вище зазначених науковців та результати їх досліджень. І саме сьогодні проблема енергозалежності є безпрецедентно критичною для України. Варто визнати, війна може бути детермінована не лише як руйнівний фактор, а і як можливість для країни внести кардинальні трансформації у енергетичну стратегію, а також тактику використання і споживання ресурсів; це, власне, актуалізує дослідження проблематики саме у світлі воєнних подій.

МЕТА СТАТТІ

Мета — аналіз положень і тактики реалізації енергетичної стратегії в умовах війни як вектору забезпечення енергетичної незалежності України. Для досягнення поставленої мети було сформовано та вирішено такі завдання, як:

- визначити фактори, що вказують на проблеми енергетичного комплексу України та актуалізують важливість вдосконалення основ стратегічного управління ринком енергоресурсів в умовах війни;
- проаналізувати стратегічний курс України на шляху трансформації енергетичного комплексу, а також зниження рівня залежності від імпортних енергоресурсів в умовах війни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективність і сучасність підходів переробки, використання енергоресурсів державою і іншими суб'єктами економічної системи впливає на перспективи сталого розвитку, зокрема в частині екологізації, інноваційної орієнтації виробництва, що, власне, є основними трендами сьогодення. В свою чергу, Україна, будучи одною із держав, яка прагне не лише підвищити рівень власної конкурентоспроможності, привабливості на світовому ринку, а і стати повноцінною частиною європейського співтовариства, перебуває на шляху інтеграції не лише політичної, а і енергетичної, зокрема. Актуалізація інтеграційних процесів зумовлює встановлення певних вимог до функціонування енергетичного комплексу України, що сприяє трансформації енергетичної стратегії і тактики управління вітчизняним енергоринком. Проте, не лише інтеграція спричиняє реформування, а і сукупність проблем, що була накопичена ще з радянських часів, а також проблем, зумовлених енергозалежністю України і фактичною відсутністю змін в організації вітчизняного енергетичного сектору впродовж багатьох років. Відповідно, енергетична стратегія, як базовий документ, що забезпечуватиме зміни у структурі енергоринку і впливатиме на споживання енергоресурсів бізнесом чи громадянами, має бути обґрунтованою, сформованою на базі саме тих проблем, які є

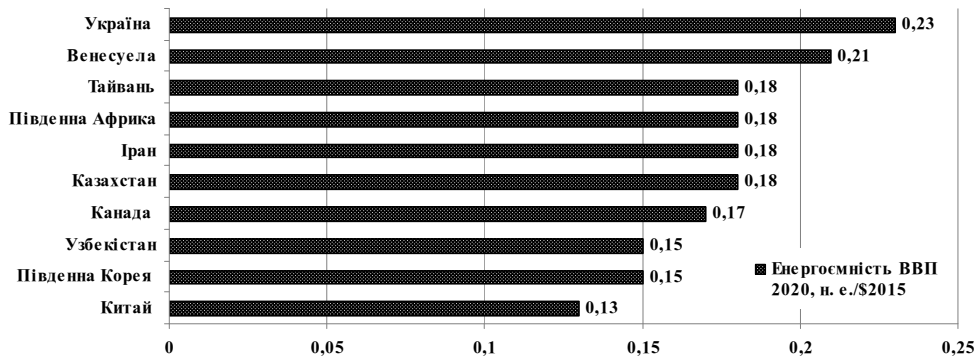


Рис. 1. Показники енергоємності ВВП держав світу у 2020 році, н. е./\$2015

Джерело: побудовано автором за даними [5].

індивідуальними для України. Особливо чіткого відображення слабкі сторони українського енергетичного комплексу отримали в умовах війни, коли енергозалежність від агресора є ключовою загрозою, а тому стала основним чинником для реалізації термінових змін і нагальної диверсифікації джерел енергоресурсів. Проте, до інших передумов, що актуалізують важливість реформування галузі, оновлення стратегічного курсу, а також вдосконалення методології і практики управління вітчизняним енергетичним сектором належать такі:

по-перше, криза державного управління енергетикою, свідченням існування якої ще на початку опалювального сезону 2021—2022 рр. були історично низькі запаси вугілля на складах ТЕС, недостатні обсяги накопичення природного газу в підземних сховищах газу (ПСГ), високий рівень зносу інфраструктури та безпрецедентна фінансова криза на ринку електричної енергії, яка загострилась внаслідок пандемічної нестабільності і зачепила практично усі базові підприємства галузі. Варто зауважити, що саме для ринків, де домінуючу позицію займають державні підприємства, характерним є накопичення подібних проблем, що ще раз вказує на низьку ефективність антимонопольної політики, відсутність тактики і стратегії управління розвитком галуззю та помилки, допущені у формуванні нормативно-правової бази функціонування ринкового середовища;

по-друге, критичні недоліки існуючої моделі ринку електричної енергії. Українська влада усвідомлює всю складність проблематики, а також важливість її вирішення задля прискорення євроінтеграційних процесів. Ще у 2019 році відбулось впровадження нової моделі оптового ринку електричної енергії, проте на практиці конкурентного та прозорого середовища, яке відповідало би фундаментальним принципам законодавства ЄС, сформовано так і не було. Зважаючи на такі тенденції,

Уряд плідно працював над усуненням існуючих проблем, що, власне, дозволило Україні приєднатися до об'єднаної енергосистеми континентальної Європи ENTSO-E, хоча, варто враховувати, що передумовою такої події стала війна, аніж відповідність енергетичного сектору України вимогам ЄС. Це ще раз підтверджує необхідність розробки ефективного стратегічного курсу, розрахованого на реформацію вітчизняного енергоринку задля виправдання наданої Україні довіри і підтримки у складний період;

по-третє, відсутність верховенства права та значний вплив корупції. Практика свідчить, що актуальна модель ринку надає можливість недобросовісним постачальникам спотворювати торгові операції та здійснювати демпінг, що є серйозною ознакою умисного викривлення загальноприйнятих правил ринку на користь спекулянтів за рахунок виробників електричної енергії;

по-четверте, відсутність стратегічного бачення у протидії застосуванню Росією "енергетичної зброї". Загальновідомо, що енергетична залежність є вагомим важелем тиску на політику держави, що, власне, сало місце протягом тривалого часу у економічних відносинах між РФ та Україною. Сьогодні, проблема набрала критичних обертів, оскільки енергозалежність України від агресора є особливо небезпечним із сукупності існуючих вразливих аспектів. Реформування ринку, перш за все, вимагає часу, якого в умова війни особливо мало. Відповідно, сьогодні кожен із кроків державних управлінців має бути чітким, ефективним та реально сприяти вирішенню проблеми енергозалежності; відсутність стратегії дій вітчизняного Уряду у новоутворених обставинах робить Україну слабкішою і вразливішою, що розуміє агресор і використовує у власних інтересах [4].

Окремим аспектом стратегічного плану має бути робота над зниження енергоємності ВВП України. Так, енергоємність ВВП України є однією з найвищих у світі:

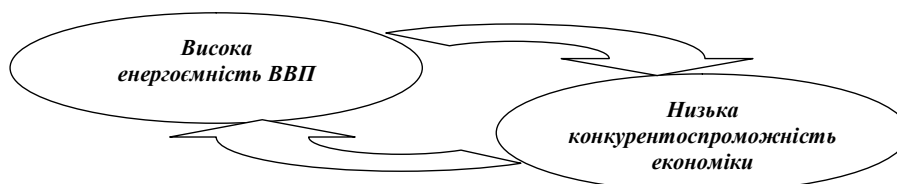


Рис. 2. Залежність конкурентоспроможності економіки і енергоємності ВВП

Джерело: побудовано автором за даними [5].



Рис. 3. Вектори пост-воєнного відновлення та модернізації енергетичного комплексу України

Джерело: побудовано автором за даними [7].

у 2,7 рази вище, ніж у Польщі та у 3,3 рази вище, ніж у Німеччині (рис. 1).

Показник свідчить про реальну неефективність, нераціональність і низьку ощадливість у використанні енергоресурсів (рис. 2). Існує пряма залежність між ефективністю функціонування економічної системи, конкурентоспроможністю економіки і рівнем енергоемності ВВП. Стратегія побудови виробництва і господарства на основі нераціонального використання енергоресурсів в умовах глобальної екологізації є кроком назад для кожної із держав світу. Вітчизняний Уряд, бізнес і громадськість усвідомлюють це, проте, характерною залишається відсутність зміни підходів використання потенціалу держави, перш за все, через монополізм у на енергетичному ринку, корупцію, бюрократизм і наявність прогалин у нормативно-правовій базі, що регламентує управління енергетичним сектором.

На даний момент в основі реформування енергетичного сектору закладено положення Енергетичної стратегії України, ухваленої на період до 2035 року "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність" (далі — Стратегія) [6]. Проте, масштабна війна між Російською Федерацією і Україною, безпрецедентне для сучасного світу явище, яке вимагає залучення усіх можливих варіантів тиску на агресора і зміни тактики його дій, зокрема енергетичних санкцій, трансформувала стратегічний курс України, підкресливши важливість для нашої держави європейської енергетичної інтеграції і одночасного зниження енергозалежності від агресора.

Енергетична стратегія у новоутворених обставинах зберігає три етапи реформування енергетичного сектору України [6]:

етап 1 (реалізація якого була запланована до 2020 року): впровадження реформ та формування конкурентного, інвестиційно привабливого середовища. Вже сьогодні реалізовано один із базових кроків трансформації енергетичної співпраці між Україною і ЄС — визначна подія, яка може стати переломним моментом у підвищенні енергетичної незалежності України від агресора — інтеграція ОЕС України до енергосистеми ENTSO-E;

етап 2 (реалізація якого запланована до 2025 року): оптимізація та інноваційний розвиток енергетичної інфраструктури. Стратегічна мета даного етапу — запровадження механізмів залучення інвестицій для реалізації програми заміщення потужностей, що мають бути виведені з експлуатації, новою енергетичною інфраструктурою; підвищення рівня корпоративного управління суб'єктів господарювання та їх спроможності використовувати доступні інструменти внутрішнього та зовнішнього ринків капіталу й ресурсів енергетичного ринку України. Проте, війна змінює тактику реформування і сьогодні актуальною є не лише заміна інфраструктурного забезпечення, а і пост-воєнне відновлення об'єктів. Так, на наш погляд, даний етап стратегічного курсу в умовах війни має бути переглянутий і доповнений наступними векторами роботи (рис. 3).

Відповідно, тактика реалізації пост-воєнного відновлення енергетичного комплексу України має враховувати:

- за вектором оновлення систем теплозабезпечення міст, що підлягатимуть відбудові: будівництво енергоефективного житла; заборону ремонту пошкоджених будівель та споруд (житлові, громадські, заклади охорони здоров'я та навчальні заклади), а також нового будівництва, з втратами енергії під час експлуатації вище, ніж це передбачено європейськими правилами та нормативами; проектування і будівництва нових кварталів з інтегрованими системами централізованого теплопостачання та кондиціонування, які працюватимуть на електроенергії тощо;
- за вектором модернізації процесів нафтопереробки: доцільно відновити системи нафтопродуктопроводів, а також системи резервуарів для зберігання страхового запасу нафтопродуктів, а також здійснити модернізацію існуючих НПЗ: 1—2 на Заході України та один на морському узбережжі;
- за вектором відновлення електроенергетичного сектору: зруйновані ТЕС та ТЕЦ доцільно замінити на сучасні вугільні з системами очищення викидів, біо-ТЕС та біо-ТЕЦ, а також на сучасні високоманеврові газові ТЕС; будівництво систем акумуляції електроенергії на водні, а також реалізація проєктів виробництва водню об'єктами відновлюваних джерел енергії (далі — ВДЕ). Окремим напрямом модернізації електроенергетичного сектору має бути сприяння відмові від традиційного палива для комунального транспорту. Його альтернативою має стати електротранспорт і транспорт, що працює на біопаливі, водні. Проте, задля реалізації даного завдання Стратегія має чітко окреслити кроки на шляху

Таблиця 1. Ключові показники ефективності Енергетичної стратегії у часі

Показник ефективності	Роки				
	2015	2020	2025 (орієнтир)	2030 (орієнтир)	2035 (орієнтир)
<i>Підвищення енергоефективності</i>					
Енергосміність ВВП, ЗПШЕ у н.е./тис. дол. ВВП (ІКС)	0,28	0,20	0,18	0,15	0,13
<i>Енергетична незалежність</i>					
Інтеграція з континентальною частиною європейської енергосистеми ENTSO-E	не досягнуто	не досягнуто	досягнуто	досягнуто	досягнуто
Необхідність імпорту газу з РФ для балансування попиту, млрд м	6,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Частка одного постачальника на ринку ядерного палива, %	>90	<70	<60	<60	<60
Імпортозалежність (брутто імпорт енергоресурсів у ЗПШЕ, %)	51,6%	<50%	<33%	<33%	<33%
Рівень інтеграції ринків електроенергії, газу України і ЄС, % (пропускна спроможність інтерконекторів відносно обсягу внутрішнього ринку)	2 (20)	2 (30)	15 (40)	15 (40)	18 (40)

Джерело: побудовано автором за даними [6].

створення мережі електрозарядних станцій для комунального та приватного електротранспорту;

— за вектором модернізації систем транспортування та розподілу природного газу: доцільно продовжити проєкти розвитку газовидобутку з режимом найбільшого сприяння; значна роль повинна бути відведена перебудові систем транспортування та розподілу природного газу, які мають стати єдиним процесом з комплексним урахуванням очікуваних обсягів споживання газу та відповідати технічним умовам транспортування і розподілу газоводневих сумішей, а не лише природного газу.

Фактором збереження стійкості національної економіки є підтримка бізнесу, промисловості, а тому важливим аспектом енергетичної стратегії в умовах війни і повоєнного відновлення є сприяння впровадження господарюючими суб'єктами енергоефективного обладнання, технологій, матеріалів, в першу чергу, шляхом здешевлення кредитів.

Отже, кожен крок Стратегії на 2 етапі має сприяти не лише відновленню енергетичного комплексу України, а і його екологізації, переходу до "зеленої" енергії, активізації і спрощення використання ВДЕ, а також загальному зниженню енергоемності ВВП України.

етап 3 (реалізація якого запланована до 2035 року): забезпечення підтримка сталого зростання галузі, інноваційний розвиток енергетичного сектору й будівництва нової генерації.

Усі етапи можуть бути ефективними лише за умови раціональної, плідної, взаємоузгодженої співпраці Уряду, бізнесу і громадськості; кожен крок є суттєвим, передбачає певну ідею, а тому має і орієнтири, які також визначені і обгрунтовані у Стратегії (табл. 1).

Важливість дотримання Україною індивідуального стратегічного курсу розвитку і відновлення енергетичного комплексу також походить із територіального розташування держави — перебування між ЄС і Росією. Відповідно, не можна заперечувати того факту, що Україна, будучи частиною глобального економічного і енергетичного простору, в умовах війни одночасно отримала і виклик, і можливості:

— виклик — втрата транзитного статусу;

— можливості — унезалежнення від імпорту енергоресурсів з РФ, побудова потужного, самостійного енергетичного комплексу на засадах екологізації і декарбонізації, дотримання курсу на інноваційно орієнтований розвиток галузі, ощадливе споживання ресурсів і ефективне їх використання як на побутовому рівні, так і на рівні промисловості.

Власне, маючи такі можливості, варто їх використати і не втратити шанс стати самостійною державою із мінімальним рівнем енергозалежності, що, на наш погляд, і має стати базовою ідеєю Стратегії на найближчі часи.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження було визначено, що Україна, будучи частиною глобального економічного і енергетичного простору, характеризується значною енергозалежністю. Такого результату було досягнуто через низку факторів, а саме кризу державного управління енергетикою, критичні недоліки існуючої моделі ринку електричної енергії, відсутність верховенства права, що спричиняє лише ріст корупції у секторі, аніж боротьбу із нею та монополізмом, енергоемність ВВП та низька раціональність використання і споживання ресурсів, а також відсутність стратегічного бачення у протидії застосуванню Росією "енергетичної зброї". Проте, саме енергетична залежність від агресора виявилась особливо небезпечною в умовах війни.

Відповідно, енергетичний курс України, який було узагальнено у Енергетичній стратегії і заплановано до реалізації на період до 2035 року, є не просто планом управління вітчизняним енергоринком. Це реальний шанс позбутись енергозалежності, оновити модель використання і споживання енергії, модернізувати чи за потреби відбудувати ефективну інфраструктуру, яка сприятиме ощадливому споживанню ресурсів, а також встати на шлях екологізації і розвитку "зеленої" енергії, що є глобальними трендами і здатні підвищити конкурентоспроможність України на теренах європейського енергетичного простору.

Література:

1. Бараннік В. Стан та проблеми запровадження нової моделі функціонування електроенергетичного ринку України: аналітична записка. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2015. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/stan-ta-problemi-zaprovadzhennya-novoi-modeli-funkcionuvannya> (дата звернення 23.05.2022).

2. Шевцов А., Мерніков Г. Агресія Російської Федерації проти України як фактор геополітичних та гео-економічних змін. Стратегічна панорама. 2018. № (1). С. 20—29.

3. Haran O., Burkovskiy P. Three Lessons and Three Clues about Putin's Foreign Policy toward Ukraine and the West. Russian Analytical Digest. Russian Military Build-up around Ukraine — Part 1. 2022. vol. 276. Available at: <https://www.researchcollection.ethz.ch/bitstream/handle/20.500.11850/533116/RAD276.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення 23.05.2022).

4. Омельченко В. Базові причини енергетичної кризи в ОЗП 2021—2022рр. Київ: Разумков Центр, 2021. Available at: <https://razumkov.org.ua/statti/bazovi-prychyny-energetychnoi-kryzy-v-ozp-2021-2022rr> (дата звернення 23.05.2022)

5. Публічний звіт Держенергоефективності: підсумки 2020 року / Держенергоефективності, 2021. Available at: https://sae.gov.ua/sites/default/files/ZVIT_SAE_2020_0.pdf (дата звернення 23.05.2022)

6. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність": Стратегія КМУ №605-р від 18.08.2017. Урядовий кур'єр. 2017. № 167.

7. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою. Київ: Український інститут майбутнього, 2022. 109 с.

References:

1. Barannik, V. (2015), Stan ta problemy zaprovadzhennja novoi' modeli funkcionuvannja elektroenergetychnogo rynku Ukraїny: analitychna zapyska [Status and problems of introduction of a new model of functioning of the electric power market of Ukraine: analytical note], Nacional'nyj instytut strategichnyh doslidzhen': Kyї'v, Ukraine, available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/stan-ta-problemi-zaprovadzhennya-novoi-modeli-funkcionuvannya> (Accessed 23 May 2022).

2. Shevtsov, A. and Mernikov, H. (2018), "Aggression of the Russian Federation against Ukraine as a factor of geopolitical and geo-economic changes", Strategic Panorama, vol 1, pp. 20—29.

3. Haran, O. and Burkovskiy, P. (2022), "Three Lessons and Three Clues about Putin's Foreign Policy toward Ukraine and the West", Russian Analytical Digest. Russian Military Build-up around Ukraine — Part 1, vol. 276, available at: <https://www.researchcollection.ethz.ch/bitstream/handle/20.500.11850/533116/RAD-276.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (Accessed 23 May 2022).

4. Omel'chenko, V. (2021), Bazovi prychyny energetychnoi' kryzy v OZP 2021—2022 rr. [Basic causes of the energy crisis in the RAM 2021—2022], Razumkov

Centr, Kyї'v, Ukraine, available at: <https://razumkov.org.ua/statti/bazovi-prychyny-energetychnoi-kryzy-v-ozp-2021-2022rr> (Accessed 23 May 2022).

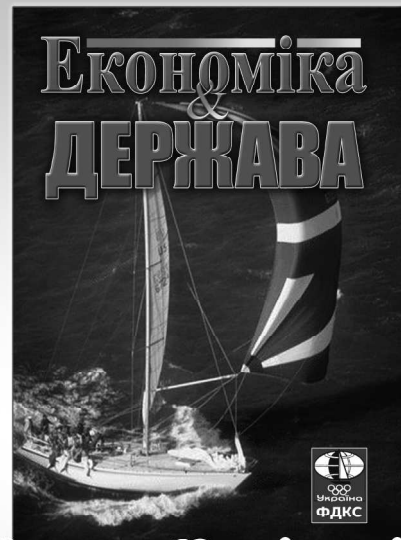
5. State Agency for Energy Efficiency (2021), Publichnyj zvit Derzhenergoefektyvnosti: pidsumky 2020 roku [Public report of the State Agency for Energy Efficiency: results of 2020], Derzhenergoefektyvnosti, Kyiv, Ukraine, available at: https://sae.gov.ua/sites/default/files/ZVIT_SAE_2020_0.pdf (Accessed 23 May 2022).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), "Strategy On approval of the Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2035 "Security, energy efficiency, competitiveness", Urjadovyj kur'jer, vol. 167.

7. Ukrainian Institute of the Future (2022), Ukrai'na 2022. Jak ne vtratytı svij shans staty syl'noju derzhavoju [Ukraine 2022. How not to lose your chance to become a strong state], Kyї'v, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2022 р.

Науково-практичний журнал «ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»



Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України

З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності – **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73